

Posudek na diplomovou práci Bc. Radky Tyslové
Fakulta humanitních studií, magisterský obor sociální a kulturní ekologie

Název: Protierozní opatření na orné půdě ve vnímání zemědělců

Úvod

Tématem práce je přijímání protierozních opatřeními českými zemědělci. Autorka na jedné straně zkoumá rozdíly v přijímání protierozních opatřeními ekologickými a konvenční zemědělci, na druhé straně identifikuje obecné determinanty tohoto chování. Přijetí protierozních opatření autorka konceptualizuje jako plánované chování (Ajzen, 2003) a zkoumá faktory, které ho podle této teorie ovlivňují. Jedná se o intence opatření realizovat, postoje k nim, subjektivní normy, vnímanou behaviorální kontrolu nad chováním a přesvědčení, které tyto koncepty dále ovlivňují. Práce je empirická a k analýzy využívání data získaná autorkou s pomocí polo-strukturovaných rozhovorů na vzorku 10 konvenčních a 10 ekologických zemědělců. Data jsou analyzována s pomocí kombinace uzavřeného a otevřeného kódování a je s nimi více méně nakládáno jako s kvalitativními daty. Primárně autorka ke kódování využila koncepty TPB, které ale doplnila dalšími determinantami chování, které sama identifikovala v datech.

Hlavní výsledky práce jsou následující: i) zamítnutí hypotézy o odlišném přístupu konvenčních a ekologických zemědělců k protierozním opatřením, ii) identifikace bariér zavádění protierozních opatření a rizik nebo pokračování v realizaci těch stávajících a iii) návrh standardizovaného výzkumného nástroje (dotazníku) pro ověření jejích závěrů robustními statistickými metodami.

Podle autorky jsou hlavními bariérami přesvědčení o nepotřebnosti protierozních opatření, negativní postoje k opatřením vyžadovaným pro udělení zemědělských dotací, slabý vliv sociálních norem v podobě chování ostatních zemědělců a slabý vnímaný vliv nad možnostmi přijmout opatření a jejich vnímaná obtížnost. Poslední dva faktory navíc ovlivňuje skutečnost, že pozemky pouze najímají a že jsou u malých zemědělců potřeba velké investiční náklady. Naopak faktorem, který motivuje zemědělce k přijetí/pokračování je předchozí zkušenost, která jim ukazuje, že je to často snadné.

Dále autorka identifikuje faktory, které mají vliv na chování napříč koncepty TPB: jsou to postoj k ekologickému zemědělství, velikost podniku a chov zvířat. Nakonec autorka předkládá typologii protierozních opatření a ukazuje (v souladu s očekáváním), že postoje zemědělců jsou nejvíce nejnegativnější k těm, která omezují produkci. Naopak technická/stavební opatření jsou vnímána pozitivně.

Hodnocení práce

Autorka si pro svou práci zvolila téma nosné zejména z pohledu významnosti environmentálních dopadů zkoumaného chování. V práci prokázala na jedné straně schopnost využít teoretické poznatky o chování k provedení vlastního výzkumu za použití vědeckých metod; na druhé straně přinesla poznání o chování zemědělců, které může přispět k zefektivnění dotační politiky nebo osvěty zaměřené na snížení příčin a důsledků eroze.

Hypotézy a uspořádání výzkumu

Formulaci výzkumných hypotéz, jejich ověřování, použití výzkumných metod, stejně jako celé uspořádání výzkumu hodnotím jako adekvátní pro diplomovou práci. Zejména na práci oceňuji důsledný přístup autorky ke konstrukci výběrového vzorku tak, aby byly reprezentanti obou zkoumaných skupin co možná nejpodobnější z hlediska kontextuálních charakteristik. Dále vyzdvihuji časově a organizačně náročnou práci autorky při sběru dat v terénu.

Literatura

Autorka své práci využila aktuální zahraniční i domácí, metodologicky i teoreticky vhodnou literaturu. Její množství je dostatečné; interpretuje ji správně. Navíc autorka dokládá, že si osvojila odbornou terminologii jak v oblasti výzkumu eroze, tak individuálního chování.

Citování zdrojů, zejména u klíčových tezí, by mohlo být důslednější. Např. v textu na str. 30 není zřejmé, co je zdrojem druhé části tvrzení.

“...jsou si vědomi erozního nebezpečí (93% dotazovaných zemědělců na jižní Moravě (Cudlínová, 2016)) – avšak ochrana půd proti erozi je stále nedostatečná”.

Forma

Z hlediska uspořádání jednotlivých částí textu bych doporučila pro větší přehlednost zařadit Metody (dosud pod-kapitolou 1.8), do samostatné kapitoly. Jinak ale text obsahuje všechny požadované části a ve správném pořadí.

Pozitivně hodnotím obsah Diskuse, kde autorka rozebírá limity dosažených výsledků a porovnává je s existujícím stavem poznání. Pod-kapitola Limity práce a prostor pro další výzkum by proto nemusely mít vlastní podkapitulu.

Styl

Na některých místech se normativní hodnocení objevují tam, kde by měl být pouze popis stavu. Například na str. 27:

“Můžeme tedy hovořit o tom, že potenciál názorově důležité skupiny lidí není u některých zemědělců plně využit.”

Autorka v textu používá expresivní vyjádření, která však vedou k jejich nepřesnosti a horší srozumitelnosti. Viz příklad na straně 28:

“... v závorce označené daným faktorem TBP, na který míří...”

Jazyk autorky je někdy příliš upovídáný anebo těžkopádný.

Z výše uvedených důvodů hodnotím práci výborně (s bodovým hodnocením 16-18 bodů) a doporučuji ji k obhajobě.

K rozpravě navrhuji následující otázky:

- 1) Jak jsou z TPB odvozeny následující hypotézy:
 - Zemědělci s certifikací ekologického zemědělství vnímají silnější tlak okolí na aplikaci těchto opatření, než zemědělci hospodařící konvenčně. (Subjektivní normy)
 - Konvenčně hospodařící zemědělci nevnímají vyšší obtížnost provedení protierozních opatření než zemědělci s certifikací ekologického zemědělství.
- 2) Jaký je podle TPB vztah mezi zkušeností s opatřeními a postoji k nim?
- 3) Co by podle Vašich výsledků mohlo zvýšit ochotu zemědělců realizovat proti-erozní opatření?

V Praze, dne 19. ledna 2018

Mgr. Markéta Braun Kohlová, PhD.